

ΑΠΟ ΤΗΝ ΧΩΡΑΝ ΤΩΝ ΣΚΙΠΙΤΑΡΗΩΝ

ΑΛΒΑΝΙΚΑ ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ

Η χθές και το φιλότιμο των Άλβανών. Τι διηγείται ένας Έλληνας Δεσπότης Ένας φόνος για το τίποτα. Η Άλβανικη Μπέσσα για Μπέσσα. Η μητέρα του Άσσου και ο φονιάς. Πεύ σταματάει η εκδίκηση. Η μεγάλη λιτανεία των συγγενών όπου ζητούν να χαρισθ η αίμα. Μία τελετή περιεργες και τραγική. Ένα τριήμερο μακάρσιο συμπόσιο. Ο Όμηρος και η Άλβανική γλώσσα κ.τ.λ.

Η καλή μας γείτονα Άλβανία απόχρησε τελευταία Βασίλισσα! Τόν Άχμετ Ζάγιο τον Α΄. Ο Ένας τόπος άχολείται άν εκτάσει με τα γεγονότα αυτά, ο άδυνατικός έπίσης, ή διαπραγματία φασάτσος. Ημείς δέν θα σας γράφουμε έδω για την άνακρησί του Μεγαλειότατου Ζάγιο του Α΄. Αυτά τα έγραφαν εν πάσει λεπτομερείη ή εφημερίδες θα σας δώσουμε κάτι καλύτερο. Θα σας γνωστούμε τον Άλβανικό λαό, θα γράψουμε για τη ζωή του, τις συνήθειές του, τα ήθη του και τα έθιμά του.

Γειτόνές μας είνε οι Άλβανοί, όπως είπαμε. Καλόν είνε λοιπόν να γνωρίσουμε κάπως τα ήθη ο ν ή του, και τους μάθουμε καλύτερα, μιά και μάς σπένδουν μάς τους τόσα ιστορικά γεγονότα.

Πολεμικός, φιλελεύθερος και βυζαντινοφρονής λαός οι Άρβανίτες, αγαπούν κάθε θάμα σχετικό με τη λεβαντιά. Δέν τους φτάνει να είνε οι ίδιοι παλληκαράδες, εύκολοφρόνιστοι κ' έτοιμοι για καυγά. Όσάουν να τους μοιάζουν και τα κατοικίδια ζώα τους, κ' αυτά άκόμα τα πουλαράκια τους!... Γι' αυτό το λόγο φροντίζουν να καθίστου φιλοπόλεμος και καυγατζούδες κ' αυτές άπόμει τις σερνιές χήνες τους, τους χήνους, όπως λέμε κοινώς! Τους χήνους τους οι Άρβανίτες τους μαθαίνουν να πλύνονται μεταξύ τους σ' άγριους κ' αιματηρούς καυγάδες. Όπως στην Ισπανία έχουν τις περιφρμες κοκορομαχίες*, στην Άλβανία διασκεδίζουν με τις χηνομαχίες.

Οι Άρβανίτες όταν δέν τσακάνονται οι ίδιοι μεταξύ τους, βάνουν να παστούν τους... χήνους τους, τους όποιους κρέουν μόνο γι' αυτή τη δουλειά, όπως οι άρχαίοι Έλληνες έστρηναν κοκόρια και όρνιθια, για άκαιοτρονομαχίες* και άδουνομαχίες*.

Έφρον μάλιστα οι Άρβανίτες και ένα μυστικό, για να κάνουν τους χήνους άγριους και αιμοβόρους. Ψάχνουν και βρσκουν κάτι βότανα έρωστικά, με τα όποια τους τρίζουν και τους καθίστου μαχίμους και θυμωτάδες.

Όταν κάνουν ένα χήνο πελά... θηρίο, βάζουν ένα τελεάλη και φωνάζει στους όρνους:

— Όποιος παλληκαράς έχει χήνο καλό, άς τον φέρε μαζί του, να τον βαλλουμε στο άλδων. Πολλή μωμή με τον χήνο του Μπουζά-Άλη Τσομπλέκ-Κολάγια!...

Όποιος λοιπόν καταλαβαίνει ότι ο χήνος του είνε πελά θεριό άνημερο, τον πέρνει και πάει σθ άλδων άκολουθούμενος άπ' έλο το χωριό. Πολλί μάλιστα άφίνουν τις δουλιές καν για να πάν και να ακολουθήσουν τον άγώνα, ο όποιος, μάλιστα, πολλές φορές πέρνει και γενικώτερη μορφή.

Σχετικά με τις χηνομαχίες αυτές διηγείται τα έξης περιέργα ο άλλος Μητροπολίτης Δρυϊνούπολεως, της Βορείου Ηπείρου, ο όποιος έταξίδεψε στο έσωταρικό, της Άλβανίας.

Σ' ένα χωριό, το Κάτω-Ρομίκι, άκουσε μιά μέρα έτόν κήρυκα να φωνάζει και να προσκαλή όσους έχουν χήνους για πάλαμο.

Άμα άκουσε τη διακήρυξη κάποιος πλούσιος Άλβανός, πήρε παραμάσκαλα τον χήνο του και τράβηξε για το άλδων.

Έκει τόν έπεριμενε ο αντίπαλός του και μαρμιά έκατασταριά συχωρανοί. Η πάλη μεταξύ των δυό χήνων άρχισε άγρια και βάσταξε δυό ώρες. Στην άρχή ήταν άμφοτεροσ και ή άγανία των θεατών ήταν μεγάλη, έπειτα όμως φάνηκε, ότι ο ένας άπό τους χήνους θα νικούσε.

Ο κύριός του θέλησε τότε να τον βοηθήση, αλλά ο κύριος του άλλου χήνου τόν έμπόδισε. Θύμως τότε έκείνος γι' αυτό, και χαρίς πολλές διατυπώσεις, τράβηξε μιά κουμπούρα άπό το σελλάχι του, την άδειασε σθό στήθος του αντίκ-

λου του και τόν έφρσε σάν τόκο!...

Ο φονιάς άμέσως τό έβαλε σθ πόδια και πήρε τα βουνά. Μόλις συνήλθαν άπό τό ξαφνικό, οι συγγενείς του φονουθέντος άρχισαν να τόν κληρογόν. Έφρες πολλές βάσταξε ή καταδίωξις αυτή, και έπειδή ο φονιάς είδε ότι έπί τέλους θά τον πιάαν, γρόσε πάλι πρός το χωριό και τρέψανε σθό σπίτι άμεινους που όμο τώσε.

Μέσα στή μεγάλη κάμαρα του σπιτιού, ήταν ξεπλωμένος ο σκοτωμένος Άσσος (είσε τόν λέγαν) και δίπλα του καθάταν ή γρηά μητέρα του και μοιρολογούσε στήζοντας τα μούτρα της και μαδώντας τα μαλλιά της, πάνω άπ' τό σκοτωμένο της παιδί.

Ο φονιάς άφρσε τό τούφεκι του σθ μιά γωνιά και είπε σθ μάνα του θύματος του:

— Είμαι σθό σπίτι σου! Βοήθα με και δώσε μου μπέσσα, γιατί με κληρογόν να μή σκοτώσουν!

Τά λόγια αυτά, όρθός, άοπλος και με καταβασμένο το κεφάλι, τό είπε πολλές φορές, έως ότου ή γρηά συγκατατέθηκε να του δώση τη μπέσσα (πίστιν) που ζητούσε.

Αυτή τη στιγμή, άκούστηκε άπόψε, ο ποδοβολήτων των διακτών του φονιά. Τότε ή μητέρα του σκοτωμένου σηκάθηκε πάνω, στάθηκε σθό κατόφλι του σπιτιού κ' έκανε σημάδι με τό μαντήλι της ότι δέν έμπεριπατάει ή είσοδος.

Άμέσως έκείνοι που κληρογούσαν τό φονιά σκορπίσανε. Έμεινε μονάχα του σκοτωμένου ο πατέρας στην αλλη. Κι' όταν όλοι άπομακρυνθήκαν σ' άρκετά απόστημα, άνέβηκε σθό σπίτι και μπήκε στην κάμαρα που είχαν τό νεκρό παιδί του. Είδη τότε τό φονιά να κείθεται κοντά στή γρηά μάνα του σκοτωμένου κ' άγριέψε. — Η γυναίκα του όμως του είπε:

— Έβγα έξω!... Έδώσε όρκο σθό φονιά, ότι δέν θα τόν χαλάσω! Φεύγα!...

Ο γέρος δέν είπε τίποτα. Άκούμπισε κ' αύτως τό νεουφέκι του σθόν τοίχο, φίλησε τό κρού μέτωπο του νεκρού παιδιού του και βγήκε έξω να φροντίση για την κηδεία του.

Τότε ή γρηά πήρε άπό τό χέρι τον φονιά, τόν έβγαλ έξω, τον άνέβασε σθό βανά κ' όταν έφτασαν σθ τόπο άσφαλής του είπε:

— Έδώ τελειώνει ή μπέσσα μου! Κότταξε να γλώτωση όπως μπορείς, γιατί όπου τελειώνει ή μπέσσα άρχίζει ή εκδίκηση!...

Όσο μεγαλιότερη λύσσα έχουν οι συγγενείς του σκοτωμένου να εκδικηθούν, τόσο πιά δραστήριες είνε ή άνέργειες των συγγενών του φονιάς για συνδιαλλαγή.

Στήν παραπάνω περίπτωση ή καταδίωξι του φονιά κρήτησε σθό δόλοκληρογος μήνης άγρια και πεισματάδης.

Τέλος μιά ήμέρα μαζεύτηκαν όλοι οι συγγενείς του φονιά κ' άποφάσαν να ήκετισούσαν την πατέρα του νεκρού να γείρη τó αίμα σθόν φονιά του παιδιού του.

Ξεκίνησαν λοιπόν όλοι μαζί, «σύν γυναίξει και τέκνοις», για πιά πάνε σθό σπίτι του πατέρα του Άσσου. Μπροστά πήγαινε ο φονιάς, με τό κεφάλι τυλιγμένο μέσα σθ μιά μαντήλια μούρη και τό νεουφέκι κρεμασμένο άπό τόν λαιμό, με τό στόμο πρός τό κείνο. Ήταν τό ίδιο νεουφέκι που χτύπησε και σάωτισε τό θύμα του. Πίσω άπ' τό φονιά βαδίζανε δυό φίλοι του και κοντά άπ' αυτούς άκολουθούσε όλη ή συγγενική συνοδεία. Άμα πληρώσαν σθό σπίτι του εκδικητή, άρχισαν όλοι να φωνάζουν μ' ένα στόμα:

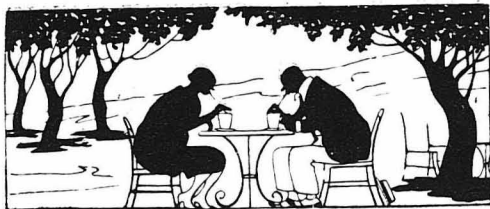
— Άμάν! Άμάν! (Έλεος έλεος!)

Η παρακλητική αύτς φωνή άκουγόντουσαν έσο άγριος και σπαρακτικές ως τό γέμισμα.

* Γι' τις περιφρμες Ισπανικές κοκορομαχίες έχει γράψει εκτενώς σθό έρωτικό έργο του ο Ισπανός έ Έδμόνδος δέ Άμίτα. Η σχετική περιγραφή σθό βιβίο του αυτό είνε ανατριχιαστική!...

ΜΙΚΡΟΙ ΜΕΝ ΑΝΟΗΤΟΙ

ΜΕΓΑΛΟΙ ΟΜΩΣ ΣΟΦΟΙ ΚΑΙ ΕΝΔΟΞΟΙ

Πολλοί από τους μεγάλους άνδρες, τους οποίους θαυμάζουμε σήμερα είτε ως συγγραφείς είτε ως διασημομένους πολιτικούς, είτε ως στρατηγούς, είτε ως ζωγράφους, κατά την παιδική τους ηλικία όχι μονάχα δεν είχαν δείξει στοιχειώδη πνευματικά προόντα, αλλά και οι περισσότεροί των, ως μαθηταί, ήταν από τους πλέον άνεμπέδικτους μαθησας.

Έτσι οι διακεκριμένοι ζωγράφοι Πιέτρο ντε Κορτόνα και Θωμάς Γουδίν, τώση λίγη επίδοση είχαν ως μαθηταί, ώστε ο δάσκαλός τους τους επανόμωσε «ηλιθίους» και το ελάχιστο κολακευτικό αυτό παρατσούκλι τους έμεινε μέχρι τέλους της ζωής τους. Ο Γουόκεν επίσης ήταν ο τελευταίος μαθητής της τάξεώς του. Ο μεγάλος μυθιστοριογράφος Σκόττ, ο μέγας μαθηματικός Στέφανος, όταν ήταν μικροί δεν είχαν παρουσιάσει το ελάχιστο δείγμα, όχι μεγαλοφυΐας, άλλ' ούτε κοινότητας του πέν. Οι δασκάλοι τους το σχολείο δεν είχαν κανένα λόγο να μάνουν ένθουσιασμένοι από τ' αυτ'.

Έντελός «κουτεντιάδα» έπηρεξαν κατά την παιδική τους ηλικία ο Μέγας Ναπολέων, ο στρατηγός Ουέλιγκτον και δύο άλλοι από τη διακεκριμένη στρατιωτική: Ο Αμερικανός στρατηγός Γκράντ, ο πρώτος καταρθώνας να έμπάλη στας Ίνδιανς την Αγγλική ούκρηση και ο Άγγλος στρατηγός λόρδος Κλαίβ.

Επίσης διά τόν σύγχρονόν μας μάγικόν Άγγλον μυθιστοριογράφον Μόργαν Σουον, άναρρέται ότι οι καθηγηταί του, την εποχή που ήταν άκόμη μαθητής, δεν έξεφράζοντο καθόλου ένθουσιασμός διά την επίδοσή του στά μαθήματα.

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΠΟΥ ΑΓΝΟΥΝ ΤΟ ΨΩΜΙ

Υπάρχει λαός ο οποίος ακόμη και σήμερα όχι μόνον δεν γνωρίζει τη χρήση του ψωμιού, αλλά και αυτή την ύπαρξή του άγνοεί.

Ο λαός αυτός είναι οι Ούβελ, μα από τις διάφορες Ταταρικές φυλές που κατοικούν στη Σιβηρία. Τρέφονται μονάχα με βόσκα και πίνουν γάλα φυράδας, με το όποιον οι άθεοφοβοί μαροθώνουν και να... μεθούν.

Τρών γουλυκευόντες και κατά τη διάρκειά του φαγητού μινόν δλοι μαζύ. Το άστειο όμως είναι ότι... κατορθώνουν να συννοούνται.

Κότε άποφασίσαν οι έχθροί να δώσουν συγγνώμη και συγχώρησι.

Τότε βγήσε ο γέρον πατέρας του σκοτωμένου Άσσου και τράψε ίσα σόν όμλο των «ικετών». Ο φονιάς γονάτισε μπροστά του, παραδίδοντας στα χέρια του γέρον την ζωή του, δλοι δά δσοι ήταν εκεί παρόντες και οι περίεργοι άκόμη, που είχαν μορξευτεί από τόν θόρο, φώναζαν :

— Άμάν πλάσο !... (Γέρον παπού! Άμάν ! Άμάν !...)

Ο γέρον πήρε τότε το όπλο του φονιά, το πέταξε σόν άέρα, έβασε το μαντήλι που είχε σκεπάσει το πρόσωπό του και τόν φίλησε, δαχνοντας έτσι πώς τόν συγχωρεί.

Έπειτα φίλησε, με τη σειρά, δλους τους άρσενικούς συγγενείς του φονιά του γιου του, και κατόπι πήρε τόν ίδιο άν' τ'ό χέρι και τόν έμπασε σόν σπίνι του, όπου τόν έβαλε στη θέση του γιου του που σκοτώθηκε.

Τελείωσε ή τελετή αυτή μ' ένα μεγάλο συμπόσιο, που έβανε ο πατέρας του φονευθέντος, και το όποιο βάσταξε τρεις μέρες και τρεις νύχτες.

Τήν άλλη μέρα μιά γορά πήγε ένα σταμνί νερό και το άφησε άπάνω σόν τάφο του φονευθέντος Άσσου, για να δροσιστεί ή ψυχή του !...

Η Άλβανική λέξι «Μπέσσα» είναι ή Ομηρική «πίσι» που σημαίνει «πίστις».

«Μπέσσα για Μπέσσα» σημαίνει «Πισί για πίστι», «Πείσαν διά πείσαν».

Κ' ή λέξι αυτή, που διατηρήθηκε, στην Άλβανική, όπως ένα παλιόσ άλλες λέξεις ομηρικές, παραφθάρη δπως τόσες άλλες λέξεις έλληνικές και το «πει» έγινε «Μπέ».

Το ίδιο έθιμο της έθιμικής, της «βανέτα» δπως λέγεται στην Ερροική, υπήρχε όπου έβρεθε, και στη Μανία. Λέμε υπήρχε, γιατί σίμαρα και οι άγαθοί και φιλότιμοι Μανιάτες έπροόδευσαν άρκετά και άπεχθάνοντα τις άγριες και αίματηρές αυτές συνήθειες.

ΓΙΑ ΝΑ ΜΑΝΘΑΝΕΤΕ ΚΑΙ ΝΑ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΕΤΕ

Να τί γράφει ένας μεγάλος Άγγλος σοφός για το γάμο :

— Κανένας γάμος δεν πρέπει να γίνεται, λέει, μεταξύ άτομων τα όποια δεν έχουν την βεβαιότητα ότι θα μπορούσαν να συντηρήσουν και τους έαυτούς των και τις οικογένειές των, όταν στεφανωθούνε κατά τρόπο αρμόζοντα στην κοινωνική τους θέση.

— Όταν αγαπήσετε καμιά νέα, μήν παρασυρθήτε μόνον από την έρωτική της όμορφιά, έξέτασατε καλά και τα φυσικά προτερήματα της κόρης, ιδίως δέ μάθετε καλά τα προτερήματα και τα έλαττώματα της οικογένειάς της, για τί ή οικογένεια πάρα πολύ συντελεί σόν χαρακτήρα της κόρης.

— Η Γαλλία κατά μιά τελευταία στατιστική έχει 176 δισεκατομμυριούχους.

— Στην Άγγλία, από τα άτομα που εργάζονται στις διάφορες βιομηχανίες, τα 22 τέτατα, είναι γυναίκες.

— Στάς Ήνωμένους Πολιτείας έξοδούνται κάθε χρόνο 21.500.000.000 δραχμών άξιας, αυτά !

— Το καλύτερο και πολυτιμώτερο κρασί του κόσμου βρίσκεται στη Βρεμία. Στά περίφημα όπόνοια του μεγάλου της Δημοκρατίας της πόλεως αυτής, υπάρχουν δάδεκα κιβώτια, περιεχοντα τους καλοσημένους «έρους οίνους». Τα κρασιά αυτά διατηρούνται έκει έπί 2 1/2 αιώνας !

— Ένας μάλιστα μαθηματικός Άγγλος, που δεν είχε άλλη δουλειά να κάνει, κάθισε και υπέλογισε άκριβώς τα έξοδα της συντηρήσεως των ύπογειων αυτών, του ένουκίου, του τόκου επί της πρώτης άξιας του κρασιού και άλλων διαφόρων ζαπανών και έρηξε ότι κάθε μποτίλια του νέκταρος αυτού στοιχίζει πόσο νεμίζει; Ότε πολλά ούτε λίγα : 12.000.000 δραχμές ή μιά !...

— Ητοι—έπειδή ή μποτίλιας είναι μεγάλες— 1.600.000 ή ό. ά και 1500 δραχμές ή κάθε... σαγόνα !...

— Αι Ήνωμένοι Πολιτείας έχουν 360 Πανεπιστήμια και 69 400 φοιτητάς.

— Ο τάφος του Μωάμεθ είναι στολισμένος με σαπείρους, διαμάνια και ρουμπίνια άξιας 2.000.000 λίρών στερελιών.

— Άξιόπιστοι συγγραφείς ισχυρίζονται ότι με το χρυσάφι που φυλάσσεται σόν Βατικανόν σε μετάλλια, δοχεία, αλύσσους και άλλα άντικείμενα, μπορούν να κοπούν χρυσά νομίσματα πολύ περισότερα από δσα κυκλοφορούν σήμερα σ' όλη την ύψηλιο !...

— Η άστραφή είναι όρατή από άπόσταση 150 μιλίων ! Αμφισβητείται μόνον ή άπόστασις από την όποιαν μπορεί ν' έκουσθη ή κεραυνός.

— Ένας Γάλλος άστρονόμος που έκανε πολλές παρατηρήσεις επί του ζητήματος αυτού, δηλώνει ότι είναι αδύνατον ο κεραυνός ν' άκουσθη από άπόσταση μεγαλύτερη των δέκα μιλίων.

— Το άλογο αναλόγως του σώματός του έχει και το παιδ μικρό στομάχι.

— Η Έλληνική και Ρωμαϊκή πόρτες άνοιγαν από τα μέσα προς τα έξω. Γε' αυτό δταν κανένας διαβάτης περνούσε από κανένα σπίτι, χτυπούσε δυνατά την πόρτα για να μήν την άνοιξουν άξαφνα και του σπάσουν τα μούτρα !

— Η Ακαδημία των έπιστημών της Ρώμης διατεινεται ότι και τα χέλια έχουν δηλητήριο. Δεν είναι όμως μαζεμένο σόν στόμα τους, όπως στίς όχιές, αλλά σκορπισμένο σε όλο τους το σώμα. Το βράσιμο όμως, ή το ψήσιμο του χελιού, έξουδετερώνει το δηλητηριό τους.

— Έν τούτοις όμως, λέγει ή Ακαδημία, καλόν είναι, δσοι έχουν οργανικές παθήσεις να μήν τρώνε χέλια.

— Στό Τυρόλο τις Τσουκνίδες τις βράζουν και τις δίνουν και τις τρώνε οι φυματικοί. Λένε ότι είναι γιατροί το περιήρημα για τη φυματίωση...

— Το διαρκέστερο χρώμα άπ' όλα τα άλλα και στα φυτά και σόν άνθρωπο, λέν, ότι είναι το κίτρινο. Είναι το μόνον χρώμα των λουλουδιών, που ά' έκτεθεί και σε καινούς θειαφιού άκόμη, δεν αλλάξει χρώμα.

— Η μέλισσας προτιμούνε το γαλάζιο χρώμα.

— Το άσπρο χρώμα είναι το άφρονότερο σόν βασίλειο των λουλουδιών. Σε 4.000 έλεκτα είδη λουλουδιών, τα 1193 είναι άσπρα.

Συλλέκτης